

KIRDAN KENTE GÖÇÜN TARIMSAL ÜRETİMDEKİ ETKİLERİ: İZMİR TİRE, DOYRANLI ve HASANÇAVUŞLAR MAHALLELERİ ÖRNEĞİ

EFFECTS OF MIGRATION ON AGRICULTURAL PRODUCTION: CASE OF DOYRANLI AND HASANÇAVUŞLAR VILLAGE

Seçil ÖZDEMİR METLİOĞLU*

ÖZ: Bu çalışmada İzmir'e bağlı Tire ilçesinde bulunan Doyranlı ve Hasan Çavuşlar Mahallelerinde kırsal yapı ve toplumsal değişimler incelenmiştir. Kırdan kente doğru gerçekleşen göç hareketi ile birlikte ortaya çıkan değişimler ve bu değişimlerin tarımsal üretimdeki etkileri, mahalle örneği üzerinden açıklanmıştır. Çalışma yapılan mahallelerin ortak özellikleri, tarımsal faaliyetlerin büyük ölçüde azalmış olması ve mahalle dışına yoğun miktarda göç vermeleridir. Mahalle dışına yapılan göçlerin temel nedeni, tarımsal üretimin tek başına yeterli bir ekonomik faaliyet olmaması ve kentteki istihdam olanaklarıdır. Çalışma, kırsal mekânda yaşanan toplumsal değişimleri ve dönüşümlerini saptayarak bu değişim ve dönüşümlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan göç kavramını, iki mahalle örneğinde açıklamaktadır. Araştırma, nitel bir çalışma olup, odak grup görüşme tekniği kullanılmıştır. Her mahallede yaklaşık 10 kişi olmak üzere toplam 20 kişi ile iki odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmesi katılımcıları, muhtarlar ve mahallelerin ileri gelenlerinden oluşmaktadır. Çalışma sonuçlarına göre, her iki köyde de tarımsal faaliyetlerin azalması ile birlikte kırdan kente yoğun miktarda göç gerçekleşmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kır, kent, göç, tarımsal faaliyet, yoksulluk.

ABSTRACT: In this study, rural structure and social changes in Doyranlı and Hasançavuşlar neighborhoods located in Tire district of İzmir were investigated. The changes occurring with migration movement from rural to urban areas and their effects on agricultural production are explained in the example of two neighborhoods which are exemplary study areas. The common characteristics of the neighborhoods where the study is carried out are that agricultural activities are significantly reduced and emigrated. The main reason for migration out of the neighborhood is that agricultural production alone is not an adequate economic activity and employment opportunities in the city. The study aims to explain the concept of migration emerging as a result of these changes and transformations by identifying the social changes and transformations of rural areas in two village examples. The research is a qualitative study and focus group interview technique was used. Focus group meetings were held with a total of 20 people, approximately 10 people in each neighborhood. Focus group interview participants are muhtars and the notables of the neighborhoods. According to the results of the study, with the decrease of agricultural activities in both villages, there was an immense migration from rural to urban areas.

Keywords: Village, city, migration, agricultural activity, poverty.

* Dr. Öğretim Üyesi - İzmir Demokrasi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü / İzmir - secil.ozdemir@idu.edu.tr (ORCID ID: 0000-0003-3165-0914)

This article was checked by Turnitin.

Giriş

İnsanların, mekân ile olan ilişkileri ekonomik, sosyal, politik ve çevresel etkenlere bağlı olan dinamik bir ilişkidir. Göç kavramı, farklı dönemlerde değişen biçimleriyle ve değişen yapılarda ortaya çıkabilmektedir. İnsanların yaşadıkları yerden ayrılması ve yeni bir mekâna taşınması yeni değişikliklere neden olacak göç hareketinin başlamasına neden olmaktadır. Bu bağlamda göç, toplumların mekânsal olarak yeniden düzenlenmesinde özel bir öneme sahiptir.

Fichter (1994), göçü, fiziki mekânda ya da sosyal yapıdaki her türlü hareketlilik olarak açıklamaktadır. Herhangi bir hareketliliğin göç olarak nitelendirilmesi için bir coğrafyadan diğerine hareketlilik gerekmektedir. Coğrafi hareketlilik her zaman fiziki bir mesafede gerçekleşmektedir. Fichter, tarihin hemen her döneminde bu tür hareketliliklerin yaşandığını belirtmektedir.

Castles ve Miller (2009, pp. 2-4), göç kavramının içerdiği ekonomik, politik, sosyal ve kültürel özelliklerinin geçmiş dönemlerden oldukça farklı özellikler barındırması nedeniyle son dönemi “Göç Çağı” olarak nitelendirmektedir. Dış göçü yaratan nedenler aynı zamanda yoğun bir iç göçü de beraberinde getirmiştir. Göç; iç göç-dış göç, zorunlu-isteğe bağlı göç, yasal-yasadışı göç, geçici-daimî göç, bireysel-topluluksal göç vb. şekillerde sınıflandırmak mümkündür.

İç göç bir ülke sınırları içerisinde yer değiştirmeye işaret etmektedir. İç göç, kentten-kente, kırdan-kente, kentten-kıra, kırdan-kıra şeklinde gerçekleşebilmektedir. Küreselleşme, yerel ve yerel olmayan bağları değiştiren ve dönüştüren bir kavramdır. Sermayenin tarım ile olan ilişkisi yerel olanın küresel olan karşısında dezavantajlı konuma gelmesine neden olmaktadır. Uluslararası ve ulusal gelişmişlik farklılıkları ve eşitsizlikleri, insanların kırsal mekanla olan ilişkisini bulanıklaştırmıştır. Kent dışı alanlar olarak tanımlanan kırsal mekanlar, iş gücünün yeniden üretim pratiği içinde yer alabilmektedir.

Kırsal ve kentsel mekanlar esneklik, kuralsızlık ve güvensizlik alanı olarak yerel ve küresel anlamda yeni tanımlara ihtiyaç duymaktadır. Kırsal mekandaki iş gücünün tanımlanmasında, yerleşik köylü, günöbirlik köylü, kent kökeni köylü, kır kentli köylü, yarı köylü, yeni köylü gibi kavramlar kullanılmaktadır (Çiftçi Yeşiltuna, 2016).

Küreselleşme, sermaye ve tarım ilişkisinin mekandaki dağılımı, ölkeler ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu etki ve ilişkinin yapısı, mekanlara ait gündelik yaşam pratiklerini de düzenlemektedir.

Son yıllarda kırsal ve kentsel alanların geçirgen bir yapıda olması nedeniyle kır ve kent arasına keskin çizgiler konulamamaktadır. Kırsal alanın kentsel alana fiziki olarak yaklaşması, sosyo-kültürel yapıların birbirine yaklaşmasına neden olmaktadır. Küreselleşme, kır ve kent arasındaki bu çizginin giderek silikleşmesi sonucunu doğurmuştur (Nerse &

Türk, 2017). Kentsel ve kırsal alanda olan değişiklikler, dolaylı olarak birbirini etkilemektedir. Kırsal ve kent arasındaki çizginin belirsizleşmesi kırsal alandaki sorunların kente, kentteki sorunların da kırsala yansımalarına neden olmaktadır (Keleş, 2016). Kırsal alanda tarımsal üretim faaliyetlerinin azalması, kentin kırsala olan bağımlılığını azaltmıştır. Kırsal alanda yaşayan nüfus tarım dışı üretim faaliyetlerine ve farklı meslek gruplarına eklenmeye başlamıştır. Küresel ve mekânsal hareket mevcut sınırları ortadan kaldırırken yeni sınırların oluşmasına kaynaklık etmiştir (Erder, 2002).

Küreselleşme olgusu beraberinde yoksulluk kavramının tartışılmasına da neden olmuştur. Yoksulluk ve göç kavramları karmaşık ilişkileri barındırmaktadır. Yoksulluk, göç, kent ve kırsal arasındaki ilişkiyi açıklayan farklı yaklaşımlar vardır. İlki, kırsal alanda yaşayan yoksul nüfus düşük gelir durumları nedeniyle kentlere göç etmekte ve kentsel düşük istihdam yapısı ile birlikte hızlı bir enformelleşme sürecine girerek kentsel yoksulluğa dahil olmaktadır. Diğeri, kırsal alanda yaşayan topraksız, küçük toprak sahibi ya da ücretli yoksullar, göçün maliyetlerini karşılayamayan ve kırsaldan kente göçten en az yararlanan kesimdir (Şenses, 2006).

Türkiye’de 1950’li yıllarla birlikte değişen ekonomik ve politik yapı kırsaldan kente yoğun göç hareketlerine neden olmuştur. Bu yıllarda tarımda makineleşme, tarımsal gelirin yetersizleşmesine ve toprak mülkiyetinde değişimlere neden olmuştur. Ulaşım koşullarındaki gelişmeler, kırsal alanda yaşayan nüfusun kentsel alanlara göçünü kolaylaştırmıştır (Keleş, 2016). Bu dönemde açığa çıkan işgücü, yeni iş olanakları için daimi ya da mevsimlik işçi olarak büyük kentlere göç etmiştir (Kıray, 2000). 1950-1960 yılları arasında kırsal nüfus yüzde 82’den yüzde 75’e gerilemiştir. Bu dönem için ortaya çıkan ve önem arz eden bir diğer olgu/ problem ise kırsaldan kente göç edenlerin barınmalarıyla ilgilidir. Büyük kentlerde gecekondulaşma, 1950’li yıllardan sonra belirgin bir biçimde ortaya çıkmıştır (İçduygu & Sirkeci, 1998).

1980 yılından itibaren Türkiye yoğun bir küreselleşme sürecine girmiş ve serbest piyasa ekonomisine eklenmiştir. Ülke ekonomisinde birçok yapısal değişiklikler yaşanmıştır. Bu dönemde dışa açılma ve sanayileşme isteği, tarım sektörüne yapılan yatırımların azalmasına neden olmuştur (Gülçubuk, 2002). 1980 sonrasında uygulanan 24 Ocak kararları ile birlikte özelleştirmeler ağırlık kazanmış, ekonomik nedenlere politik istikrarsızlık da eklenerek kentlere doğru göçü arttırmıştır. Bu dönemde köy boşaltılmaları farklı etnik grupların kentlere göç etmesine ve politik nedenli göç hareketinin oluşmasını beraberinde getirmiştir (Şenyapılı, 2004).

1990-2000 yıllara gelindiğinde ise tarımsal faaliyetlere yapılan yatırımların az olması, yüksek faizler ve 1994 yılı ekonomik krizi, Türkiye’nin ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Tarım anlaşması (1994) ve Gümrük Birliği Anlaşması (1996) gelişmiş ülkelerin yararına sonuçlar yaratırken Türkiye’de uygulanan tarım politikalarını etkilemiştir. Bu

etkilerin bazıları şunlardır; tarıma verilen iç desteklerin azaltılması, bazı tarım ürünlerinin kapsam dışında tutulması. 2000'li yıllarda Dünya Bankası ve IMF ile yapılan anlaşmalar, Türkiye'nin ekonomisini olumsuz yönde etkilemiştir (Günaydın, 2009).

2000'li yıllardan sonra tarıma verilen desteklerin büyük ölçüde kaldırılması nedeniyle tarımsal üretim belirgin bir biçimde azalmıştır. 1930-1980 yılları arasında tarımsal üretimin desteklenmesi adına açılan kurum ve örgütler özelleştirilerek, bunların yerine doğrudan gelir desteği politikalarının geçici olarak getirilmesi tarımda serbest piyasa ekonomisine geçişi hızlandırıcı unsurlar haline gelmiştir (Kazgan, 2003).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, göç hareketi ile birlikte ortaya çıkan kırsal değişimler ve tarımsal üretimdeki etkilerini örnek çalışma alanı olan İzmir'in Tire ilçesine bağlı Doyrıanlı ve Hasaıçavuşlar mahalleleri örneğinde açıklamaktır. Sermayenin yerelde yarattığı sosyal mekanların toplumsal değişim ve dönüşümleri saptamak, araştırmanın diğer bir amacıdır. Araştırmada şu soruların cevaplanması amaçlanmaktadır: Doyrıanlı ve Hasaıçavuşlar mahallerinde kırdan kente göçün nedenleri nelerdir? Mahallelerde yaşanan göç ve yoksulluk ilişkisi nedir? Yaşanılan göç sonrasında ne gibi toplumsal değişimler yaşanmıştır?

Araştırmanın Sorunsalı

Küreselleşme süreciyle birlikte küresel pazar dinamikleri her geçen gün farklılaşmakta, Türkiye'deki bölgeler arası gelişmişlik farkı açılmakta ve kırsal kent mekanlarının daha fazla etkileşime girmesine neden olmaktadır. Yerel politikalar ve yapısal uyum programları, kırsal ve kentsel mekânda eşitsiz gelişmeye neden olmaktadır. Kentsel mekândan kırsal mekâna olan göç hareketleri, kırsal alanın çok karmaşık ve çok yönlü bir hal almasına neden olmuştur. Bu çalışmanın temel sorunsalı, kırsal mekânın küreselleşen dünyada küresel pazara eklenme koşullarıdır. Çalışmanın sorunsalına, amacına ve tekniğine uygun olarak ana temalar ve alt temalar oluşturulmuştur:

- Demografik özellikler
- Göç: nüfus yapısı, göç edilen yer
- Fiziki mekânın düzenlenişi
- Çalışma yaşamı: Yapılan işin niteliği, işgücü kaynağı
- Mahalleye ilişkin değerlendirmeler: Mahalleye ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri

Araştırmanın Alanı ve Tekniğı

Alana İlişkin Genel Bilgiler

Çalışmanın saha kısmını Doyrıanlı ve Hasaıçavuşlar mahalleri oluşturmaktadır. Bu mahalleler, İzmir'in Tire ilçesine bağlıdır. Araştırma alanı olarak bu mahallelerin seçilme nedeni, geçmiş dönemlerde tarımsal

faaliyetler, bu mahallelerin temel geçim kaynakları iken son yıllarda bu faaliyetin gözle görülür bir biçimde azalması ve bu nedenle mahallelerden kentlere yoğun miktarda göçün yaşanmasıdır.

Doyrıanlı Mahallesi İzmir'e 65 kilometre, Tire ilçesine 13 kilometre mesafede yer almaktadır. Mahallenin nüfusu 2013 yılında 358 iken 2018 yılında 329'a düşmüştür. Mahallenin temel geçim kaynağı hayvancılıktır.

Hasan Çavuşlar Mahallesi İzmir'e 52 kilometre, Tire ilçe merkezine 18 kilometre mesafede yer almaktadır. Mahallenin nüfusu 2013 yılında 106 iken 2018 yılında 92'ye düşmüştür. Mahallenin temel geçim kaynağı zeytincilik ve büyükbaş hayvancılıktır. Mahallede yaşlı nüfusun yoğun olması nedeniyle mahallenin temel geçim kaynaklarından bir diğeri de emekli maaşlarıdır.

Araştırma Tekniğı

Araştırma Aralık 2018-Haziran 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmada odak grup görüşme tekniğı kullanılmıştır. Odak grup görüşme tekniğı, küçük bir grupla lider arasında grup dinamiğinin etkisi kullanılarak derinlemesine bilgi edinme ve düşünce üretmedir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Odak grup görüşmesinde bireyler düşüncelerini serbestçe söyleyebilmekte ve tartışabilmektedir. Odak grup görüşmelerinde konu hakkında katılımcıların yaşantılarına, bakış açılarına, eğilimlerine, düşüncelerine, duygularına, algılarına, tutum ve alışkanlıklarına dair derinlemesine, detaylı ve çok boyutlu bilgi elde etmesi amaçlanmıştır.

Odak grup çalışmaları muhtar odaklı, mahalle halkı ile herkesin olduğu bir ortamda (kahvehanede) gönüllülerin katılımı ile gerçekleşmiştir. Odak grup görüşmelerinin mahalle kahvehanelerinde gerçekleşmesi nedeniyle katılımcıların çoğı erkek ve orta yaş grubundadır. Odak grup çalışması her mahallede ortalama olarak 10 kişi olmak üzere toplamda 20 kişi ile iki odak grup görüşmesi şeklinde yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 2 saat kadar sürmüştür. Görüşme yapılan kişilerin yaş ortalaması 60'dır. Bulgular bölümünde görüşmeciler bilgileri yerine mahalle adı yazılmasının sebebi, görüşmecilerin demografik olarak birbirine oldukça benzer nitelikte olmalarından kaynaklanmaktadır.

Bulgular

Geçim Kaynakları ve Ekonomik Yeterlilik

Her iki mahallenin de temel geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Tire Süt Kooperatifi, Süttaş, Gürsüt gibi büyük süt üreticileri bu mahallelerden süt alımı yapmaktadır. Tarım ile uğraşan mahalleliler suyun giderek azalmasından şikayet etmektedirler. 2018 kış sezonunda yağışın az miktarda olması, 2018 yaz aylarında mahallelerde su sıkıntısı yaşanmasına sebep olmuştur. Suyun yeterli olmaması tarla verimini de belirgin ölçüde düşürmüştür. Tarım gelirlerinin azalmasına sebep olan etmenler; susuzluk, hastalık, bilinçsizlik, pazarlama sorunları olarak dile getirilmiştir.

"Mahallenin temel geçim kaynağı nedir?" sorusunun cevabı olarak Doyranlı Mahallesinde hayvancılık, Hasançavuşlar Mahallesinde ise zeytin ve hayvancılık olduğu belirtilmiştir.

"Köyümüzün temel geçim kaynağı hayvancılık ama yer altı suyu bittiği için o da bitti, bitecek. Sağımız solumuz baraj ama biz hiçbirinden yararlanamıyoruz. Çok ciddi bir kuraklık var. Köyde yaklaşık 750 - 800 küçükbaş, 1000 büyükbaş var. Ailelerin sahip olduğu hayvan sayısı en az 20, 150'ye kadar çıkıyor. 250 olan da var. Aslında tarım da yapmak istiyoruz ama kuraklıktan bir şey ekemiyoruz, ancak kendimize yetecek kadar üç beş bir şey ekiyoruz" (Doyranlı Mahallesi).

"Zeytin. Büyük arazilerin sahipleri dışarda. Köylü daha çok ortakçılık yapıyor. Büyük parseller kocamanların elinde, köylülerin elinde küçük parseller var. Bizim köyün arazisi geniş. Belevi'ne kadar uzanıyor. 1500 yıllarında kurulmuş. Artık büyükbaş hayvancılığa döndü. Çoğunluk yaşlı nüfus, bir de emekli maaşları var" (Hasançavuşlar Mahallesi).

Hayvancılıkla uğraşan mahallelilerin gelirleri 2018 yılında yaşanan kur dalgalanması nedeniyle düşmüştür. Mahalleliler, artan girdi fiyatları karşısında çok zorlandıklarını belirtmişlerdir.

"Geçmişle karşılaştırıldığında bugünkü durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusunun cevabı olarak mahalleliler, son 3 yıldır gelirlerinin düştüğünü ancak bu yıl çok kötü durumda olduklarını ve gelecekte daha büyük endişe duyduklarını belirtmişlerdir.

"Geçim derdine düştük, girtlağa kadar borç satış fiyatımız aynı, girdi maliyetlerimiz kaç kat arttı. Bakkala gidiyoruz, Bakkal da dolar diyor. Şirketler konkordato ilan ediyor, keşke biz de konkordato ilan edebilsek topluca ama bizim o şansımız yok. Eskiden iyiydi, önceden daha da iyiydi. Bu krizden çok etkilendik. Şimdi çökkün durumdayız" (Doyranlı Mahallesi).

"200 hayvanı olan biri günlük 500-600 TL zarar ediyor. Turşuyu parayla alsalar, günlük 1.200 TL zarar. Biz sadece yemi alıyoruz. Saman turşu kendimizden buna rağmen zarar ediyoruz. Hayvan fiyatları da düştü. Eti alan yok. Tayyip Baba 38 TL'ye getiriyor, bizimki 28 TL bizim eti alan yok. Bütün tohumlarda ilaç var. Domatesin içinde böcek gönderiyorlar. Akdeniz sineği tarlalara yerleşti. Mandalinden zeytine her yere bulaştı" (Hasançavuşlar Mahallesi).

"Hayvancılıktan başka çaremiz yok bu yıl bir şekilde atlatılır ama önümüzdeki yıl ne olacak bilmiyorum. Şimdi zarar ediyor. Süt fiyatı aynı, girdi maliyetleri çok arttı. 20 hayvan varsa, 6-7'si düvedir. 11 sağıyoruz, 20 besliyoruz. Hayvanlardan aldığımız gelir yaptığımız masrafın üstüne geçiyor (Doyranlı Mahallesi).

Göç ve Yoksulluk İlişkisi

"Mahallede göç durumu nasıl?" sorusuna Doyranlı Mahallesinde verilen cevaplar, mahalleden dışarıya özellikle Tire merkeze yoğun bir

biçimde göçün yaşandığı yönündedir. Hasançavuşlar Mahallesinde göçün miktarının daha yoğun bir biçimde yaşandığı belirtilmiştir.

"Köyde evlenen gencimiz yok. Köy terk ediliyor. Dağlarımız, arazilerimiz var ama su yok. Yer altı suyu bitince her şey bitti. Kızların hiçbiri köyden bir erkekle evlenmek istemiyor. Belki şehre gidince buradan daha zor durumda yaşayacak ama köyden çıkmak için köyden biriyle evlenmek istemiyor. Köydeki bekar erkekler ne yapsın? 40 yaşına gelip de hala bekar olan erkeklerimiz var. Köyde 10 çocuk var. Ağırılık yaşlı yüzde 60 – 65'i" (Doyrıanlı Mahallesi).

"Gençlerin hepsi dışarda 36 hane var, 35 hane boş ev var. Herkes Tire'de yaşamak istiyor. Tarım hayvancılık düzelirse köye dönüş olacak ama daha da kötüye gidiyor. Hepimiz kocamanız bu köyde, gençlerimiz kaçtı gitti" (Hasançavuşlar Mahallesi).

Mahalle Sorunları

Görüşme yapılan mahallelerde yaşanan en büyük sorunların arasında; mahallelerin temizliği, alt yapı eksikliği, tuvaletlerin olmaması, düğün salonu eksikliği, kooperatifin olmaması, şarapoller, dar ve korunaksız köprüler, elektrik direklerinin yetersizliği, mezarlıkların bakımsızlığı, çöp konteyniri eksikliği, yeteriz dere ıslahı, sağlık ocağının olmaması, yollardaki yetersiz asfalt, aşırı kireçli sular gelmektedir.

Görüşme yapılan mahallelerde temizlik hizmetinin azlığı köylerde sıkıntılı durumlar yaşanmasına neden olmuştur. Köylerin bütün şehir yasası ile birlikte mahalle statüsüne kavuşmaları temizlik ve diğer hizmetlerden daha az yararlanmalarına neden olmuştur.

"Mahallenin en önemli problemi nedir?" sorusuna verilen yanıtlar her iki köyde de benzer niteliktedir.

"Sulama suyu hayati problem, yol problem, sıcak asfalt sözü verildi acilen 10.000 metrekare taş lazım köyün temizliği yapılmıyor. Muhtar: "Hanımın yevmiye parasından kesip parkın temizliğini yaptırıyorum. Köy tüzel kişiliğinin zeytinlikleri belediyeye geçti. Şimdi onlar orman oldu, pislikten geçilmiyor. Zeytin satılıyor, parası alınıyor, köye 1 liralık masraf yapılmıyor. Eski okulu düğün salonu yapalım dedik, MEB izin vermedi" (Doyrıanlı Mahallesi).

"Elektrik direklerinin değişmesi gerekiyor. Hepsi ahşap Köyde yazın ağaçlar yeşillenince kesinti çok oluyor. ESHOT 5 km. uzaklıkta bir köye kadar gidiyor, buraya gelmiyor. Buraya ESHOT gelse, Tire'den köye taşınacak çok insan var aslında. Camiden sonra bir tane çöp varili yok. Su faturasına bakıyorum, atık su bedeli alınıyor, çöp vergisi adı altında. 16 TL'lik su kullanmışım, 61 TL su faturası ödemişim. Ben ne diye ödüyorum bu vergiyi? Bizim buraya gelen giden yok. Köyde temizlik büyük problem. Yazın sinek ilacı merkezi dolaşıp gidiyor. Yol kenarlarındaki çalıları en sonunda kendimiz temizlemeye başladık. Mezarlık etrafı çevrili değil" (Hasançavuşlar Mahallesi).

Köylerde yaşanan diğer bir sorun alt yapı hizmetlerinin yetersizliğidir. Özellikle kanalizasyon ve foseptik yetersizliği hem köylülerin günlük yaşantılarında sıkıntılar yaşamalarına hem de ürünlerin zarar görmesine neden olmaktadır. Bu sorunlar, üretim yollarının eksikliği, kanalizasyon, sulama suyu alt başlıkları altında toplanabilir.

Mahallelilerin yaşadığı sıkıntılar, tarımsal üretim problemi ve buna bağlı geçim sıkıntısı etrafında yoğunlaşmıştır. Mahalleliler, geçim sıkıntısı, üretimde verim kaybı, hastalıkların artması ve bunlarla ilgili ne yapacağını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Görüşmeler sırasında iki mahallenin de muhtarı görüşmeye katılmıştır. Yanlış belediye uygulamaları nedeniyle, muhtarlar şahsen yaşadıkları güven kaybını şahsi sıkıntıları olarak belirtmişlerdir.

Sonuç

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de tarımsal faaliyetler kırsal alanlarda önemli ekonomik gelir kaynaklarıdır. Sermaye hareketlerinin kırsal mekânda yarattığı sosyal ve mekânsal değişim, kırsal toplulukların yaşam alanlarını da değiştirip dönüştürmektedir.

Bu çalışmada İzmir’in Tire İlçesine bağlı Doyranlı ve Hasançavuşlar Mahallelerinde kırsal yapı ve toplumsal değişimler incelenmiştir. Tarımsal faaliyetler, göç, nüfus ve aile yapısı gibi temalar etrafında her iki mahalle değerlendirilmiştir. Kırdan kente doğru gerçekleşen göç hareketi ve bunun tarımsal üretim üzerindeki etkileri örnek çalışma alanı olarak seçilen mahalleler üzerinde değerlendirilmiştir.

Çalışma yapılan her iki mahallenin ortak özelliği İzmir’e ve Tire’ye yoğun miktarda göç vermeleridir. Mahalle dışına yapılan göçlerin temel nedeni kentteki iş olanaklarıdır. Yapılan görüşmelerde ortaya çıkan ortak nokta, tarımsal faaliyetlerin tek başına yeterli bir ekonomik gelir sağlamamasıdır. Artan girdi maliyetleri ve üretilen ürünlerin pazarda yeterli gelir sağlamaması kente göçün temel sebepleri arasındadır.

Mahallelerdeki genç nüfus ekonomik yetersizlik nedeniyle kente göç etmiş, yaşlı nüfus emekli maaşları ile geçimlerini sağlayabilmeleri nedeniyle kırsal alanda yaşamaya devam etmiştir. Mahallelerde ikamet eden nüfusun yaşlı olması da tarımsal faaliyetlerin azalmasında önemli bir faktör olmaktadır.

Kırsal alanda tarımsal faaliyetlerin azalması nedeniyle aile yapısında da değişimler meydana gelmiştir. Geçmişte tarım toplumunun temel aile biçimi geniş aile iken, tarımsal faaliyetlerin azalması sonucu yaşanan göç aile kurmakta sıkıntılar yaşanmasına sebep olmuştur. Görüşme yapılan köylerde, genç kadınların kentte yaşamayı tercih etmeleri nedeniyle mahallelerdeki erkeklerle evlenmek istemedikleri ve evlenme yaşının yükseldiği bilgilerine ulaşılmıştır.

Her iki mahallede de tarımda verimliliğin azalmasının sebepleri şöyle özetlenebilir: yetersiz tarım politikaları sonucu oluşan göç, sulama suyu

sorunu, hastalık ve zararlılarla mücadelede yetersizlik, bilinçsiz tarım uygulamaları, girdi maliyetlerindeki artışlar, ürün satış fiyatlarındaki azalma.

KAYNAKÇA

- Castles, S. - Miller, M. (2009). *The age of migration. International population movements in the modern world*. New York London: The Guilford Press.
- Çiftçi Yeşiltuna, D. (2016). *Küreselleşme ve kırsal dönüşüm: Komşu mahalleden "Butik Site" ye sandalye marketten "Slow Food" a*. Ankara: Nobel.
- Erder, S. (2002). *Kentsel gerilim enformel ilişki ağları alan araştırması*. Ankara: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı.
- Fichter, J. (1994). *Sosyoloji nedir?* Ankara: Atilla Kitapevi.
- Gülçubuk, B. (2002). Küreselleşme ve küreselleşmenin Türkiye'nin tarımına yansımaları. *Mülkiye Dergisi*, 26(236), 97-112.
- Günaydın, G. (2009). Türkiye tarım politikalarında yapısal uyum: 2000'li yıllar. *Mülkiye Dergisi*, 33(262), 175-221.
- İçduygu, A., & Sirkeci, İ. (1998). Bir ülke, bir aile ve birçok göç: Cumhuriyet döneminde bir toplumsal dönüşüm örneği. (Ed.: B. Oya), *75 Yılda Köylerden Şehirlere*, 269-276, İstanbul: İstanbul Tarih Vakfı.
- Kazgan, G. (2003). *Tarım ve gelişme*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Keleş, R. (2016). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kıray, M. (2000). *Toplumsal yapı toplumsal değişim*. İstanbul: Bağlam.
- Nerse, S. - Türk, E. (2017). Kırsal kentsel ilişkilerde değişim: Yeni tanımlamalar ve kavram okumaya yönelik bir analiz. *The Journal of Academic Social Sciences*, 63, 504-525.
- Şenses, F. (2006). *Küreselleşmenin öteki yüzü: Yoksulluk*. İstanbul: İletişim.
- Şenyapılı, T. (2004). *"Baraka"dan gecekonduya: Ankara'da kentsel mekânın dönüşümü: 1923-1960*. İstanbul: İletişim.